

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta (HE 161/2017 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 51/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Sanna Pekkarinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Anna Saarinen, ympäristöministeriö
- lakimies Mikko Horko, Kansaneläkelaitos
- tutkimusprofessori Pasi Moisio, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- asuntoasiantuntija Laura Hassi, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Jouni Parkkonen, Kohtuuhintaisen vuokra-asumisen edistäjät ry - KOVA
- johtaja Aija Tasa, RAKLI ry
- järjestö- ja koulutuspäällikkö Pia Lohikoski, Vuokralaiset VKL ry
- erityisasiantuntija Anna Järvinen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- asiantuntija Samuli Maxenius, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
- puheenjohtaja Pietu Heiskanen, Suomen Lukiolaisten Liitto
- asiamies Lauri Lehtoruusu, Suomen opiskelija-asunnot SOA ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Eero Löytömäki, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- sosiaalipoliittinen sihteeri Silja Silvasti, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Vuokranantajat ry

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisestä asumistuesta annettua lakia. Yleisessä asumistuessa otettaisiin käyttöön erillinen enimmäisasumismeno asunnon osan ja alle 20 neliömetrin asunnon asumismenolle. Lisäksi enimmäisasumismenot sidottaisiin vuokraindexin sijasta elinkustannusindeksiin. Enimmäisasumismenoja korotettaisiin elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta eli vuonna 2018 sovellettaisiin vielä vuoden 2017 enimmäisasumismenoja. Lisäksi asumistuen tarkistamista tulojen muuttuessa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin.

Esitys perustuu valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä

Hallituksen esityksessä yleisen asumistuen enimmäisasumismenot ehdotetaan sidottavaksi vuokraindexin sijasta elinkustannusindeksiin. Enimmäisasumismenot korotettaisiin ensimmäisen kerran elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta eli vuonna 2018 sovelletaan vuoden 2017 enimmäisasumismenoja. Lisäksi asumistuen tarkistamisessa tulojen muuttamista arvioitaessa ehdotetaan otettavaksi huomioon ansiotulovähennys niin, että tulojen muutosta arvioitaessa otetaan huomioon vain se osa tuloista, joka otetaan asumistuen määrän laskennassakin huomioon.

Ehdotus perustuu pääministeri Juha Sipilän hallituksen päätöksiin, joiden tavoitteena on katkaista kierre, jossa vuokrien nousu ja tukien nousu voimistavat toinen toisiaan heikentäen samalla työnteon kannusteita. Yleisen asumistuen menot ovat kasvaneet voimakkaasti asumistuen kokonaisuudistuksen jälkeen vuodesta 2015 lähtien. Vuodesta 2014 vuoteen 2016 yleisen asumistuen menot ovat kasvaneet 741 miljoonasta eurosta 1 081 miljoonaan euroon.

Valiokunta toteaa, että asumistukimenojen kasvuun on vaikuttanut erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, vuokrien nousu sekä asumistuen vuoden 2015 kokonaisuudistuksen parannukset. Tilastokeskuksen vuokraindexin perusteella vuokrien nousu on ollut noin 2–3 % vuodessa, vaikka samaan aikaan yleinen hintakehitys on kuluttajahintaindeksillä mitattuna ollut maltillista. Asumistuen myöntäminen perustuu uudistuksen jälkeen ruokakunnan koon ja asunnon sijainnin mukaan määräytyviin kokonaisvuokriin ja lineaarisesti määräytyviin bruttotulojen mukaisiin omavastuuosuuksiin. Hyväksyttävien asumismenojen enimmäismäärä ja asumistuen saajien omavastuu asumismenoista voivat hillitä asumistuen menojen kehitystä.

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Enimmäisasumismenojen korottamatta jättäminen vuonna 2018 ja enimmäisasumismenojen sitominen elinkustannusindeksiin alentavat asumistukimenoja vuonna 2018 noin 24 miljoonalla eurolla ja jatkossa 40 miljoonalla eurolla vuodessa olettaen, että vuokrien nousu on vuositasolla 3 %. Toimeentulotukimenot lisääntyvät vastaavasti vuonna 2018 noin 10 miljoonalla eurolla ja jatkossa 16 miljoonalla eurolla vuodessa, josta valtion rahoitusosuus on puolet. Julkisen talouden kokonaissäätö on siten 14 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja jatkossa 24 miljoonaa euroa vuodessa. Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen vuonna 2018 ja sitominen elinkustannusindeksiin lisää niiden ruokakuntien määrää, joiden asumismenot ylittävät asumistuen enimmäisasumismenot, ja nostaa siten myös asumistuen saajien omavastuuta asumismenoista. Enimmäisasumismenojen ylittävien ruokakuntien osuuden arvioidaan nousevan 72 %:sta 76 %:iin ja keskimääräisen ylityksen 148 eurosta 160 euroon.

Valiokunta toteaa, että enimmäisasumismenojen jäädyttäminen ja sitominen elinkustannusindeksiin lisäävät toimeentulotukimenoja ja toimeentulotuen tarvetta. Yleiseen asumistukeen kohdistuvat säästötoimenpiteet ovat haastavia, koska ne kohdistuvat pienituloisimpaan väestöryhmään ja lisäävät siten myös tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Asumistuen tason heikentäminen vaikeuttaa myös niiden henkilöiden toimeentuloa, jotka eivät kannusteiden lisäämisestä huolimatta työllisty. Viimesijaisena etuutena toimeentulotuen tarkoituksena ei ole toimia jatkuvaisluonteisena ensisijaisten etuuksien täydentäjänä eikä korvata niitä, vaan se on tarkoitettu pääasiassa lyhytaikaiseksi etudeksi auttamaan tilapäisten vaikeuksien yli tai ehkäisemään sellaisten syntymistä. Hallituksen esityksessä todetaan, että asumistuen alentaminen siirtää asumisen tuen painopistettä asumistuesta yhä enemmän toimeentulotukeen ja lisää uusien toimeentulotuen saajien määrää ja että asumistuen säästöistä arviolta 40 % siirtyy toimeentulotuen menoiksi. Valiokunta toteaa, että ehdotetun muutoksen pitkän aikavälin vaikutukset riippuvat osaltaan siitä, miten vuokrataso kehittyy suhteessa elinkustannusindeksiin.

Myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 51/2017 vp) pitänyt huolestuttavana, että ehdotetun lainsäädännön voidaan arvioida ohjaavan etuudensaajia viimesijaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen saajiksi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut asumisen tukijärjestelmän kokonaistarkastelun ja sen tuottaman tiedon varaan rakentuvan asianmukaisen lainvalmistelun merkitystä erityisesti perustuslain 19 §:ään kiinnittyvän valtiosääntöisen merkityksen johdosta.

Valiokunta korostaa, että korkeat asumiskustannukset pääkaupunkiseudulla ja kasvavilla kaupunkiseuduilla ovat yksi osa kannustinongelmaa eikä asumisen tukien tason leikkauksen tulisi olla ensisijainen keino puuttua korkeisiin asumiskustannuksiin, vaan kestävä tapa olisi kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen. Valtiolla on tärkeä rooli asuntopolitiikan tavoitteiden edistämässä, ja asumisen tukijärjestelmä kokonaisuudessaan on tässä tärkein keino. Valiokunta pitää hallituksen esityksen tavoin tärkeänä, että pienituloisten kohtuuhintaisen asumisen turvaamiseksi asumisen tukijärjestelmää tarkastellaan yksittäisten muutosehdotusten sijaan kokonaisuutena selvittäen asiaa sekä asuntopolitiikan että sosiaaliturvan toimivuuden kannalta nykytilanteessa, jossa muuttuva taloudellinen toimintaympäristö on johtanut nopeisiin muutoksiin asumisen tukien kysynnässä ja kustannuksissa. Valtioneuvosto on asettanut hankkeen valmistelemaan perusturvan ja toimeliaisuuden kokonaisuudistusta. Hankkeessa selvitetään myös kustannus-, työllisyys- ja tulonjako- sekä muut vaikutukset, jos asumisen tukeminen irrotetaan toimeentulotuesta ja toteutetaan yksinomaan asumisen tukien kautta.

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Valiokunta pitää hyvänä, että eduskunnan tarkastusvaliokunta on teettänyt tutkimuksen asuntopolitiikan kehittämiskohteista (TrV:n julkaisu 1/2017) ja teemaa käsitellään myös eduskunnassa laajasti. Valiokunta toteaa myös, että eduskunta on ympäristövaliokunnan ehdotuksesta hyväksymässään lausumassa edellyttänyt, että hallitus käynnistää 40 vuoden korkotukimallin kokonaisvaltaiseen kehittämiseen tähtäävät toimenpiteet, jotta mallin ehdot saadaan kannustaviksi, ja että ympäristöministeriö toimittaa valiokunnalle selvityksen korkotukimallien toimivuudesta vuoden 2018 loppuun mennessä (EV 81/2016 vp — YmVM 9/2016 vp). Valiokunta on myös asumistukiudistuksen hyväksyessään edellyttänyt, että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy toimenpiteisiin yhteisasunnossa asuvien aseman arvioimiseksi asumistukijärjestelmässä ja selvittää ruokakuntakäsitteen mahdollisen uudistamistarpeen (EV 237/2016 vp — YmVM 19/2016 vp).

Osa-asuntoa ja alle 20 neliömetrin suuruisen asunnon enimmäisasumismenoa koskeva ehdotus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamista siten, että asunnon osan ja alle 20 m²:n suuruisen asunnon asumismenolle otettaisiin käyttöön erillinen enimmäisasumismeno. Hallitus on kuitenkin 28.11.2017 päättänyt, että se peruu näiltä osin muutosehdotuksen erityisesti opiskelijoihin kohdistuvien kokonaisvaikutusten vuoksi. Ympäristövaliokunta pitää muutoksesta luopumista erittäin kannatettavana viitaten sekä hallituksen esityksen perusteluissa esitettyihin seikkoihin, perustuslakivaliokunnan lausuntoon että asiantuntijakuulemisessa saamiinsa lausuntoihin.

Opiskelijat ovat siirtyneet yleisen asumistuen piiriin vasta 1.8.2017 alkaen. Lokakuussa asumistuen piirissä oli 24 895 osa-asunnossa ja alle 20 m²:n asunnossa asuvaa opiskelijaasukuntaa, joista 48 %:lla asumismenot ylittävät hallituksen esityksen mukaisen osa-asunnon enimmäisasumismenon. Osa-asunnon enimmäisasumismenoa ei voitu ottaa huomioon opiskelijoiden asumistukisiirron kokonaisvaikutuksia arvioitaessa, ja kaiken kaikkiaan yleisen asumistuen rakenteelliset muutokset opiskelijoiden juuri siirrettyä yleisen asumistuen piiriin vaikeuttivat myös opiskelijoiden asumistukisiirron vaikutusten arviointia. Nyt tehdyn arvion mukaan osa-asunnon enimmäisasumismeno kohdistuisi pieneen osaan yleisen asumistuen saajista, joten sen säästövaikutukset ovat pienet suhteutettuna enimmäisasumismenojen jäädyttämisellä ja elinkustannusindeksiin sitomisella saavutettaviin säästöihin. Ottaen huomioon osa-asunnon enimmäisasumismenosta johtuva toimeentulotukimenojen kasvu (vuonna 2018 arviolta 1,6 miljoonaa euroa ja vuositasolla 2,7 miljoonaa euroa) osa-asunnon enimmäisasumismenosta luopuminen vähentää julkisen talouden kokonaissäästöjä vuonna 2018 arviolta 2,4 miljoonalla eurolla ja vuositasolla 4 miljoonalla eurolla.

Valiokunta ehdottaa edellä esitettyyn viitaten, että lakiehdotuksen 10 §:n muutosehdotukset poistetaan. Opiskelijoiden vasta siirrettyä yleisen asumistuen piiriin muutoksen toteuttamiselle ei ole riittävää tietopohjaa sen tarkoituksenmukaisen toteuttamistavan asianmukaiseksi arvioimiseksi, ja kokonaisvaikutus välillisine vaikutuksineen näyttää erityisesti opiskelijoiden osalta haitalliselta ja epätarkoituksenmukaiselta saavutettaviin hyötyihin nähden.

Valiokunta korostaa yleisemmällä tasolla lopuksi, että koska tällä hetkellä suurin kysyntä kohdistuu pieniin asuntoihin, ei tukijärjestelmässä tulisi olla ominaisuuksia, jotka entisestään voimistavat kysyntää. Esimerkiksi tuottamalla enemmän opiskelija-asuntoja voidaan vähentää vapaiden markkinoiden pieniin asuntoihin opiskelijoiden taholta kohdistuvaa kysyntää. Myös tukijärjestel-

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

män rakenteiden muuttamisessa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota selkeään ohjeistukseen, miten ns. kimppa-asunnossa voi asua menettämättä asumistukeaan, sekä pohtia mahdollisuuksia selkeästi kannustaa esimerkiksi opiskelijoita kimppa-asumISRatkaisuihin. Tarvetta tulevaisuudessa on myös innovatiivisille uusille ratkaisuille esimerkiksi ikääntyvien yhteisöllisten asumISRatkaisujen osalta, joihin liittyy tarve erityyppisten palvelujen saatavuuteen.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

10 §. Enimmäisasumismenot. Edellä yleisperusteluissa esitettyyn viitaten valiokunta poistaa hallituksen esityksessä asumistukilain 10 §:ään ehdotetut muutokset.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 161/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) ~~40 ja~~ 27 §, 29 §:n 5 kohta ja 51 §, sellaisina kuin ne ovat ~~40 ja~~ 27 § sekä 29 §:n 5 kohta laissa 1533/2016 ja 51 § osaksi laissa 1533/2016, seuraavasti:

~~10 §~~

Enimmäisasumismenot

~~Ruokakunnan 9 §:n mukaan hyväksyttävistä asumismenoista otetaan huomioon enintään seuraavat euromäärät kuukaudessa:~~

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Ruokakunnan koko henkilöä	I Kuntaryhmä	II Kuntaryhmä	III Kuntaryhmä	IV Kuntaryhmä
1	508	492	390	344
2	735	706	570	501
3	937	890	723	641
4	1 095	1 038	856	764

Jos ruokakuntaan kuuluu enemmän kuin neljä henkilöä, 1 momentin mukaisia asunnon enimmäisasumismenoja korotetaan I kuntaryhmässä 137 euroa, II kuntaryhmässä 130 euroa, III kuntaryhmässä 117 euroa ja IV kuntaryhmässä 112 euroa jokaista neljä henkilöä ylittävää ruokakunnan jäsentä kohden.

Jos vuokralla asuvan ruokakunnan yksinomaisessa hallinnassa on vain osa asunnosta tai asunto on kooltaan alle 20 neliometriä, ruokakunnan 9 §:n mukaan hyväksyttävistä asumismenoista otetaan huomioon enintään seuraavat euromäärät kuukaudessa:

Ruokakunnan koko henkilöä	I Kuntaryhmä	II Kuntaryhmä	III Kuntaryhmä	IV Kuntaryhmä
1	406	394	312	275
2	588	565	456	401
3	750	712	578	513
4	876	830	685	611

Jos ruokakuntaan kuuluu enemmän kuin neljä henkilöä, 3 momentin mukaisia asunnon enimmäisasumismenoja korotetaan I kuntaryhmässä 110 euroa, II kuntaryhmässä 104 euroa, III kuntaryhmässä 94 euroa ja IV kuntaryhmissä 90 euroa jokaista neljä henkilöä ylittävää ruokakunnan jäsentä kohden.

Kunnat jaetaan kuntaryhmiin seuraavasti:

- 1) I kuntaryhmään kuuluu: Helsinki;
- 2) II kuntaryhmään kuuluvat: Espoo, Kauniainen ja Vantaa;
- 3) III kuntaryhmään kuuluvat: Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kajani, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Mikkeli, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula, VAasa ja Vihti;
- 4) IV kuntaryhmään kuuluvat muut kuin 1—3 mainitut kunnat.

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

27 §

Asumistuen tarkistamisen edellytykset

Asumistuen määrä tarkistetaan, kun tuen alkamisesta tai edellisestä tarkistamisesta on kulunut vuosi.

Asumistukea on tarkistettava myös, jos:

1) ruokakunnan jatkuvat kuukausitulot ovat nousseet vähintään 400 euroa tai alentuneet vähintään 200 euroa;

2) 9 §:ssä tarkoitetut ruokakunnan maksamat asumismenot muuttuvat vähintään 50 euroa kuukaudessa;

3) ruokakunta vaihtaa asuntoa tai asunnon hallintamuoto muuttuu; tai

4) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärä tai ruokakunnan kokoonpano muuttuu pysyvästi, ruokakunta ottaa alivuokralaisen tai luopuu alivuokralaisen pitämisestä.

Ruokakunnan kuukausitulojen muutosta arvioitaessa ruokakunnan yhteenlasketuista palkkatuloista ja 12 §:n 4 momentin 1 kohdan mukaisista tuloista tehdään 13 §:n mukainen ansiotulovähennys.

Jos asumistuki alenisi, asumistuen määrää ei kuitenkaan 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa tarkisteta asumismenojen nousun perusteella, ellei myös jatkuvissa kuukausituloissa ole tapahtunut 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua nousua.

Asumistuki voidaan tarkistaa ilman hakemusta, jos kaikki tarkistamisen perusteet ovat Kansaneläkelaitoksen käytettävissä.

29 §

Asumistuen lakkauttaminen

Asumistuki lakkautetaan:

5) sen kuukauden alusta, josta 27 §:ssä tarkoitettu tarkistus tulisi voimaan, jos ruokakunta ei Kansaneläkelaitoksen kehotuksesta kohtuullisessa ajassa anna asumistuen tarkistamiseksi tarvittavia tietoja;

51 §

Indeksisidonnaisuus

Tässä laissa säädetyt rahamäärät lukuun ottamatta 13 §:ssä säädettyä ansiotulovähennyksen määrää, 16 §:ssä säädettyä pienintä perusomavastuuosuutta, 24 §:ssä säädettyä pienintä maksettavaa tukea sekä 20 ja 27 §:ssä säädettyjä tuensaajan ilmoitusvelvollisuutta ja tuen tarkistamista koskevia tulojen ja asumismenojen muutosten määriä sekä 10 §:ssä säädettyjä enimmäisasumismenoja, sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Kansaneläkeindeksiin sidotut rahamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Edellä 10 §:ssä tarkoitettuja enimmäisasumismenoja tarkistetaan kuitenkin kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin (lokakuu 1951=100) muutosta vastaavasti. Enimmäisasumismenojen 10 §:ssä säädetyt euromäärät vastaavat elinkustannusindeksin (1951:10=100) lokakuun 2016 pistelukua. Vuotuinen muutos lasketaan elinkustannusindeksin kuluvan vuoden lokakuun ja edellisen vuoden lokakuun pistelukujen mukaan. Enimmäisasumismenoja tarkistetaan ensimmäisen kerran elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta.

Tarkistettuja enimmäisasumismenoja ja muita rahamääriä sovelletaan seuraavan vuoden alusta tai sen jälkeen myönnettäviin tai tarkistettaviin tukiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja sitä sovelletaan mainitusta päivästä ja sen jälkeen myönnettävään tai tarkistettavaan tukeen.

Helsingissä 1.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Susanna Huovinen sd
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Martti Mölsä sin
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Mirja Vehkaperä kesk
varajäsen Hannu Hoskonen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Vastalause 1

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisestä asumistuesta annettua lakia. Lisäksi esityksessä enimmäisasumismenot sidottaisiin vuokraindexin sijasta elinkustannusindeksiin. Enimmäisasumismenoja korotettaisiin elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta eli vuonna 2018 sovellettaisiin vielä vuoden 2017 enimmäisasumismenoja. Vielä tämän lisäksi asumistuen tarkistamista tulojen muuttuessa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Esitys perustuu valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ensinnäkin valiokuntaryhmämme katsoo, että asumisen kustannukset eivät saa olla esteenä esimerkiksi työnteolle taikka työnteon perässä liikkumiselle. Mielestämme on myös tärkeää, että jatkossa isossa mittakaavassa varmistetaan se, että asumiskustannukset sekä vuokra- että omissuasujille, samoin kuin muillekin mahdollisille erityisryhmille pysyvät kohtuullisina.

Toisaalta katsomme myös, että nyt tehtävät muutokset hallituksen toimesta eivät täten vastaa myöskään valiokuntaryhmämme käsitystä hyvästä ja kohtuuhintaisesta asumisesta — varsinkin, kun yleistä asumistukea on jo leikattu kahtena edellisenäkin vuotena. Tähän yhtälöön kun lisätään vielä yleinen asumismenojen nousu sekä vuokratasojen prosentuaaliset korotukset etenkin vapaarahoitteisella puolella, niin yleinen kehityssuuntaus on valiokuntaryhmämme mielestä huono.

Lisäksi on myös todettava, että hyvänä huonona hallituksen esimerkkinä tästä toimii juuri ns. enimmäisasumismenojen sitominen kiinteästi elinkustannusindeksiin vuokraindexin sijasta. Tämäkin hallituksen toimi heikentää osaltaan ja samalla vaikuttaa negatiivisesti isossa kokonaiskuvassa kaikkien asumistukea saavien henkilöiden tukeen pidemmällä aikajänteellä. Tämä on selkeä yhteiskunnan kehitystä, jota Perussuomalaiset ei voi olla myöskään tukemassa.

Lopuksi haluamme myös muistuttaa siitä, että monilla vuokralla asuvista henkilöistä ei ole edes tosiasiallista mahdollisuutta muuttaa edullisimpiin vuokra-asuntoihin, kun sellaisia ei edes ole tarjolla, ei ainakaan täällä pääkaupunkiseudulla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 1.12.2017

Olli Immonen ps
Rami Lehto ps

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Vastalause 2

Perustelut

Hallituksen esitys HE 161/2017 vp eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta on käytännössä asumistuen leikkaus. Esitetyssä muodossaan lain muutos heikentää yleistä asumistuen tasoa ja näin vaikeuttaa jo valmiiksi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tilannetta.

Hallituksen esityksessä yleisen asumistuen enimmäisasumismenot sidottaisiin vuokraindexin sijasta elinkustannusindeksiin ja ensi vuodelle enimmäisasumismenot olisi jäädytetty tämän vuoden tasolle. Esitystä perustellaan sillä, että pitkällä aikavälillä enimmäisasumismenojen määrän sitominen vuokraindexiin pitää yllä kierrettä, jossa vuokrien nousu ja tukien nousu voimistavat toinen toisiaan. Perustelu on kuitenkin hyvin kyseenalainen syistä, joihin myös valiokunnan mietinnössä viitataan.

Ei ole selkeää näyttöä siitä, että asumistuen taso suoraan vaikuttaisi vuokratason. Muun muassa Kelan ja VATT:n tutkijat ovat päätyneet siihen, että asumistuen erot eivät heijastu vuokriin. Esimerkkinä voidaan mainita tutkimusjohtaja Essi Eerolan ja erikoistutkija Teemu Lyytikäisen tutkimus: VATT, Asumistuki vaikuttaa vuokriin luultua vähemmän.

Vaikutukset tukien saajiin ovat sen sijaan kiistattomat. Muutos pahentaa eriarvoistumiskehitystä heikentämällä kaikkein haavoittuvimmassa taloudellisessa asemassa olevien väestöryhmien toimeentuloa. Heikennys on myös aikaa myöten paheneva, jos asumismenot kasvavat elinkustannusindeksiä voimakkaammin.

Esimerkiksi syyskuussa 2017 yleisen asumistuen enimmäisasumismenot ylittyivät noin 72 prosentilla tuensaajista ja keskimääräinen ylitys on noin 148 euroa. Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen ensi vuonna lisää enimmäisasumismenot ylittävien tuensaajien lukumäärää keskimäärin 76 prosenttiin, ja keskimääräinen ylitys nousisi 160 euroon. Keskimääräiset ylitykset nousisivat Helsingissä 196 eurosta 208 euroon, pääkaupunkiseudulla 194 eurosta 210 euroon, muissa suurissa kaupungeissa 137 eurosta 149 euroon ja muualla maassa 122 eurosta 132 euroon. Enimmäisasumismenojen sitominen elinkustannusindeksiin vuokraindexin sijasta vuoden 2019 alusta lähtien lisää edelleen enimmäisasumismenoja ylittävien määrää, koska elinkustannusindeksi seuraa vain osittain vuokratason kehitystä. Vaarana on, että yhä useampi yleisen asumistuen saaja ajautuu etenevän heikennyksen kautta toimeentulotuen pitkäaikaiseksi käyttäjäksi.

Hallituksen esittämät leikkaukset ovat väärä lääke asumiskustannusten nousun hillitsemiseksi. Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Ratkaisu ei voi olla asumistuen heikentäminen, mikä johtaa yhä useamman ihmisen kohdalla omavastuuseisuuden kasvuun ja asumistuen korvaamiseen toimeentulotuella. Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi tukimuodoksi, mutta nyt hallitus ajaa asumistuen leikkauksella ihmisiä toimeentulotuen piiriin. Tästä ei synny säästöjä, vaan lisäkustannuksia.

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2017 vp

Pidämme tärkeänä asumiskustannusten nousun hillitsemistä, mutta on väärin tavoitella sitä heikentämällä asumistuen saajien arkista toimeentuloa. Yhteiskuntapoliittisesti kestävämpi ratkaisu on ensisijaisten etuuksien hyvä taso sekä asuntojen saatavuus tässä tärkeimpänä kohtuuhintaisen asuntorakentamisen tukeminen.

Paradoksaalisesti hallituksen esitykseen on selkeästi kirjattu syyt, miksi hallituksen esitys pitää hylätä. Esityksessä todetaan, että pienituloisten kohtuuhintaisen asumisen turvaamiseksi tukijärjestelmää ja asuntopolitiikkaa tulisi tarkastella ja kehittää kokonaisuutena. Myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut asumisen tukijärjestelmän kokonaistarkastelun ja sen tuotaman tiedon varaan rakentuvan asianmukaisen lainvalmistelun merkitystä.

Nyt tehdään päinvastoin. Tukia heikennetään palapelimäisesti ilman vaikutusarviointia tulonjakoon, tukijärjestelmiin tai asuntopolitiikkaan.

Edellä esitetyin perustein hallituksen esitys tulisi hylätä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 1.12.2017

Susanna Huovinen sd
Riitta Myller sd
Katja Taimela sd
Silvia Modig vas
Satu Hassi vihr